

Prof. dr hab. Anna I. Brzezińska
Zespół Wczesnej Edukacji, Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie

Sześciolatek w szkole Co może zrobić nauczyciel?

informacje, działania

Gdy dzieci sześciolatnie podejmują edukację szkolną, trzeba dopasować programy i metody kształcenia do potrzeb najmłodszych uczniów

Ważne jest, aby uwzględniać zainteresowania sześciolatków, ich aktualne zasoby, a **jednocześnie** stwarzać możliwość treningu tych umiejętności, które dotychczas znajdowały się poza ich zasięgiem, albo z którymi dzieci te jeszcze sobie same nie radzą. Zwłaszcza w przypadku młodszych dzieci należy **elastycznie modyfikować** swój sposób nauczycielskiego postępowania i umieć dostosowywać się do bardzo zmiennych sytuacji, jakie tworzy dziecko.

Bardzo istotne są w tym przypadku zasadnicze kompetencje nauczyciela edukacji elementarnej – **postawa wrażliwego opiekuna, uważnego obserwatora i mądrego inspiratora**. Kluczowe są tu jego empatia i umiejętność wyrażania swojej akceptacji dla dziecka jako osoby, połączona z umiejętnością uczciwego przekazywania mu informacji zwrotnych. Dla dziecka ważne jest, czy jego nauczyciel potrafi w odpowiednim momencie, tj. nie za późno, ale też nie za wcześnie, udzielić mu odpowiedniego emocjonalnego wsparcia albo konkretnej pomocy, czy jest dyskretny, sprawiedliwy i uczciwy.

Wreszcie, szczególnie dzisiaj, gdy dzieci od najmłodszych lat są „zalewane” informacjami, również poprzez nowe media, nauczyciel musi pomóc dziecku wprowadzać ład w to nieuporządkowanie, tworzyć „rusztowania”, które ułatwią mu **selekcję informacji** potrzebnych w danym momencie, rozmawiać o kryteriach oceny ich przydatności, zachęcać do ich samodzielnego i twórczego wykorzystywania.

Dzieci wchodzą do szkoły w różnym stopniu gotowe

Czasem dziecko młodsze ma bogatszą wiedzę o świecie, lepiej opanowane różne umiejętności, jest znacznie bardziej samodzielne i zaradne oraz bardziej odważne niż jego nieco starszy kolega. Niektóre dzieci spędziły swoje lata przedszkolne w środowisku ubogim pod względem wyzwań intelektualnych czy kontaktów społecznych. Niektóre były zaniedbywane przez swych opiekunów. Jeszcze inne mają za sobą długotrwałe doświadczenie choroby i pobyt w szpitalu.

Zespoły uczniów w klasach pierwszych są dziś znacznie bardziej zróżnicowane niż kiedyś, i to NIE TYLKO Z TEGO POWODU, ŻE CZĘŚĆ DZIECI MA DOPIERO SZEŚĆ LAT.

Jak pracować w zróżnicowanym zespole klasowym?

Nauczyciel:

- **planuje zadania** do pracy samodzielnej, do wykonania w parach oraz w zespołach o różnej wielkości
- **wykorzystuje różne źródła informacji** i zachęca dzieci do ich samodzielnego wyszukiwania
- **wykorzystuje różne „naturalne” sytuacje i materiały edukacyjne**, np. związane z porami roku, charakterem zawodu czy pracy rodziców, specyfiki geograficznej i tradycji kulturowej regionu, kultury ludowej, okazjonalnych uroczystości w otoczeniu szkoły, wydarzeń w Polsce i na świecie

konstruowanie
różnorodnych
i elastycznych ofert
edukacyjnych

- **zmienia skład i liczbę dzieci w małych zespołach** w zależności od charakteru zadania i umiejętności dzieci
- tworzy sytuacje i zadania dające szansę na **uzupełnienie braków i ćwiczenie słabiej opanowanej umiejętności**
- tworzy sytuacje i zadania dające szansę na **rozwijanie zainteresowań**, uzdolnień i doskonalenie jakiejś umiejętności
- **zmienia role**, jakie pełnią dzieci w małych zespołach lub w klasie, dając każdemu szansę nauczenia się pełnienia różnych ról
- tak organizuje czas na wykonanie zadań, **aby dzieci nie poganiać**
- umożliwia dzieciom **dokończenie przerwanych zadań**

dopasowywanie
oferty edukacyjnej
do poziomu
gotowości różnych
dzieci w klasie

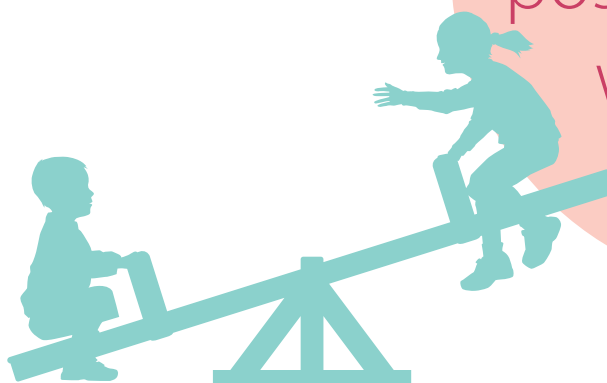

- stosuje zasadę tzw. **wycofującej się pomocy**, czyli minimalnej pomocy, koniecznej, aby dziecko mogło dalej działać samodzielnie
- **różnicuje formę pomocy** dzieciom stosownie do okoliczności, np.: od udzielenia informacji do pomocy w znalezieniu tej informacji; od pokazania, jak coś wykonać, do pomocy technicznej przy wykonaniu czegoś; od życzliwego chwilowego wsparcia do dłuższej pomocy emocjonalnej w trudnej dla dziecka sytuacji
- **rozmawia z dzieckiem**, które sobie nie radzi, i podkreśla postępy, jakie robi
- **nie stosuje porównywania dziecka**, które sobie z czymś nie radzi, z innymi dziećmi, nie zawstydzają go, nie poganiają
- o trudnościach rozmawia z dzieckiem „w cztery oczy”, a nie publicznie

udzielanie
pomocy i wspie-
ranie dzieci natrafia-
jących na problemy
w realizacji oferty
edukacyjnej

- zwraca szczególną uwagę na **zmiany**, jakie zachodzą **w zachowaniu** dzieci i w poziomie wykonywania zadań szkolnych
- **rozmawia z dziećmi o ich postępach** – wtedy łatwiej mu wskazać, co jest jeszcze do zrobienia czy poprawienia
- **rozmawia z rodzicami** o zmianach i postępie w funkcjonowaniu dziecka
- na spotkaniach klasowych z rodzicami **podkreśla postępy dzieci**, wskazuje ich mocne strony – wtedy łatwiej na tym tle rzeczowo poinformować o niedociągnięciach, nieprawidłowych zachowaniach czy brakach

zaplanowanie
monitoringu
postępów dzieci
w procesie
edukacji

Nauczyciel:

- stosuje różne **formy ewaluacji osiągnięć dzieci** czyli informowania ich o czynionych postępach, np. standardowe oceny liczbowe, oceny opisowe, różne symbole, różne nagrody za pokonanie szczególnie dużych trudności
- stosuje **różne formy eksponowania osiągnięć** dzieci w klasie, na terenie szkoły, poza szkołą, wykorzystuje stronę internetową szkoły
- dba o pokazywanie różnych osiągnięć **wszystkich dzieci**
- **włącza dzieci w ten proces**, rozmawia z nimi o różnych kryteriach ocen, np. zachęca do samodzielnego wybierania prac plastycznych na wystawy dla różnych odbiorców

dokonywanie
ewaluacji postępów
dzieci, włączanie w ten
proces rodziców
i dzieci
(samoocena)

- stosuje **różne formy kontaktowania się z rodzicami**, także Internet
- dba o **indywidualne kontakty z rodzicami**, przekazuje im przede wszystkim swoje spostrzeżenia na temat osiągnięć i postępów dzieci
- planuje **zadania domowe wymagające pracy zespołowej** – udziału innych dzieci i ich rodziców
- **włącza rodziców w różne prace** na rzecz klasy i szkoły oraz otoczenia szkoły
- w razie potrzeby **kontaktuje rodziców ze specjalistami**

nawiązywanie
kontaktu
i współpraca
z rodzicami
dziecka

Broszura współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Instytut Badań Edukacyjnych jest placówką badawczą z wieloletnią tradycją, prowadzącą interdyscyplinarne badania naukowe nad funkcjonowaniem i efektywnością systemu edukacji w Polsce. Głównym zadaniem IBE jest prowadzenie badań, analiz i prac rozwojowych przydatnych dla szeroko rozumianej polityki opartej na faktach i praktyki edukacyjnej. Instytut uczestniczy w krajowych i międzynarodowych projektach badawczych, przygotowuje raporty, sporządza ekspertyzy oraz pełni funkcje doradcze. www.ibe.edu.pl

